

NORGES HØYESTERETT

Den 22. november 2019 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Indreberg, Bergh og Østensen Berglund i

HR-2019-2169-U, (sak nr. 19-150820STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Stina Maria Hoel Jensen
advokat Mette Yvonne Larsen)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens dom i en sak om seksuelle overgrep. Spørsmålet er om anken skal tillates fremmet for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323.
- (2) Ved tiltalebeslutning 22. september 2017 og tilleggstiltalebeslutning 18. desember 2017 ble A, født 00.00.1984, tiltalt for en rekke seksuelle overgrep, herunder flere seksuelle overgrep mot barn under 14 og 16 år.
- (3) Halden tingrett avsa 15. mai 2018 dom, som for slutningens punkt 1 og 2 lyder slik:

«1. A, født 00.00.1984, frifinnes for postene I a, II, III, IV, Va, VI og VII b i tiltalebeslutningen.

2. A, født 00.00.1984, dømmes for overtredelse av

- Straffeloven (1902) § 195 første ledd annet punktum og annet ledd bokstav d, jf. § 206
- Straffeloven (1902) § 196 annet ledd bokstav c
- Straffeloven (1902) § 200 annet ledd annet punktum
- Straffeloven (1902) § 200 annet ledd annet punktum, jf. tredje ledd
- Straffeloven (1902) § 200 annet ledd annet punktum og straffeloven (1902) § 201 c, jf. straffeloven (2005) § 305
- Straffeloven (1902) § 204 a første ledd bokstav a
- Straffeloven (2005) § 311 første ledd
- Straffeloven (1902) § 201 bokstav c
- Straffeloven (2005) § 305

alt sammenholdt med straffeloven (2005) § 79 bokstav a, § 79 bokstav b og straffeloven (1902) § 62 første ledd og § 61 til forvaring med en tidsramme på 14 – fjorten – år og en minstetid på 9 – ni – år.

Til fradrag i tidsrammen og minstetiden går 634 dager for utholdt varetekt.»

- (4) Han ble også idømt inndragning av beslaglagte mobiltelefoner, datamaskiner og lagringsmedier, samt dømt til å betale oppreisningserstatning til seks fornærmede. Han ble frifunnet fra krav om oppreisningserstatning fra fire fornærmede.
- (5) Påtalemyndigheten anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for tiltalens post Ia, II, III, IV, Va, VI og VIIb. Domfelte anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for postene Ib, Ic, Id, Vb, Vc og X. I tillegg anket han over straffutmålingen og inndragningen.
- (6) Borgarting lagmannsrett avsa 19. august 2019 dom som for slutningens punkt 1 og 2 lyder slik:

«1. A, født 00.00.1984, frifinnes for tiltalebeslutningens post I b og post VII b.

2. A, født 00.00.1984, dømmes for overtredelse av

- straffeloven 1902 § 195 første ledd andre punktum og andre ledd bokstav d jf. § 206 (3 tilfeller)
- straffeloven 2005 § 301 første ledd og andre ledd bokstav d jf. § 299 bokstav b og § 300 bokstav c
- straffeloven 2005 § 291
- straffeloven 1902 § 192 andre ledd bokstav a jf. første ledd bokstav b
- straffeloven 1902 § 196 andre ledd bokstav c (3 tilfeller)
- straffeloven 2005 § 302 første punktum

og for de forhold som er rettskraftig avgjort ved Halden tingretts dom av 15. mai 2018, alt sammenholdt med straffeloven 2005 § 79 bokstav a og b og straffeloven 1902 §§ 62 første ledd og 61 til forvaring med en tidsramme på 15 – femten – år og en minstetid på 10 – ti – år.

Til fradrag i tidsrammen og minstetiden går 1096 – ettusenogtittiseks – dager for utholdt varetekt.»

- (7) I dommens punkt 3 ble avgjørelse om inndragning opprettholdt, og i punkt 4 ble A dømt til å betale oppreisningserstatning, blant annet til de fire fornærmede der han i tingretten ble frifunnet fra krav om oppreisningserstatning.
- (8) A har anket over lagmannsrettens lovanvendelse, saksbehandling og straffutmåling. Anken gjelder domsslutningen punkt 2. I tillegg er det begjært ny behandling av oppreisningskrav. Til støtte for anken er det i korte trekk anført:
- (9) Når det gjelder *post Ia og Va*, fornærmede B, anføres at domsgrunnene er mangelfulle og at det er benyttet feil beviskrav. Ved vurderingen av fornærmedes forklaring har lagmannsretten vektlagt en rekke forhold som ikke er bevist utover enhver rimelig tvil, og det er tatt feil utgangspunkt ved vurderingen av om beviskravet er oppfylt. Det er vanskelig å se hvordan lagmannsretten har kommet til konklusjonen om fornærmedes troverdighet, og på hvilken måte det er bevist utover enhver rimelig tvil at de faktiske forhold fant sted og at tiltalte hadde nødvendig forsett.
- (10) For så vidt gjelder *post IV*, fornærmede C, gjøres gjeldende at domsgrunnene er mangelfulle. Lagmannsretten gjør ingen vurdering av As forsett eller hans evne til seksuell aktivitet i

etterkant av operasjon. A er pålagt en bevisføringsplikt som er uforenlig med uskyldspresumsjonen.

- (11) Lagmannsretten tar feil utgangspunkt ved bevisvurderingen under *post II*, fornærmede D. Momentene lagmannsretten trekker frem er lite egnet til å belyse skyldspørsmålet. Det er usikkert om riktig beviskrav er benyttet.
- (12) Når det gjelder *post III og post VI*, fornærmede E, gjøres det gjeldende at lagmannsretten ikke hadde anledning til å bruke det tilrettelagte avhøret av fornærmede som bevis i saken, og at lagmannsretten ved å gjøre dette krenket As rett til kontradiksjon etter EMK artikkel 6. Dette utgjør både en feil ved bevisbedømmelsen, lovanvendelsen og saksbehandlingen. Lagmannsretten tar feil når den legger til grunn at forsvarers erklæring 2. januar 2017 om frafall av begjæring om supplerende avhør var gitt i samråd med tiltalte. Det er feil lovanvendelse når lagmannsretten verken behandler eller nevner at avkallet må være «attended by minimum safeguards» eller om avkallet er «counter to any important public interest», jf. EMDs dom 28. september 2010 i *A. S. mot Finland* avsnitt 70. Lagmannsretten har heller ikke vurdert om A kunne overskue konsekvensen av et avkall, jf. avsnitt 71 i den nevnte avgjørelsen fra EMD. Uansett skulle lagmannsretten av eget tiltak ha eksaminert fornærmede. Det er også feil lovanvendelse å subsumere hendelsen 7. mai 2016 under straffeloven 2005 § 291, fordi den seksuelle omgang ikke ble skaffet ved «vold eller truende atferd». Lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle ved vurdering av chat mellom tiltalte og fornærmede.
- (13) Det er tatt utgangspunkt i for høyt straffenivå, både for de enkelte tiltalepostene og ved fastsettelse av samlet, alternativ straff. Straffskjerpelsesprinsippet er ikke hensyntatt i tilstrekkelig grad, jf. HR-2017-1282-A avsnitt 75. Lagmannsretten har lagt en for lav terskel til grunn for å idømme forvaring, og det fremgår ikke hvordan lagmannsretten har vurdert forhold knyttet til As videre behandling og prognose. Subsidiært anføres at tidsrammen og minstetiden for forvaring er satt for høyt.
- (14) Det er lagt ned påstand om at lagmannsrettens dom med ankeforhandling oppheves for påankede poster, subsidiært at straffen nedsettes.
- (15) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle.
- (16) Anførslene knyttet til mangelfulle domsgrunner og feil beviskrav for postene *Ia, Va, IV og II* kan ikke føre frem. Lagmannsrettens vurdering er grundig og samvittighetsfull, og det er lagt til grunn riktig beviskrav.
- (17) Lagmannsretten la korrekt til grunn at det tilrettelagte avhøret av fornærmede under *post III og VI*, E, kunne anvendes som bevis i saken. Vurderingen av forsvarers frafallserklæring er riktig. Lagmannsretten har gjort en totalvurdering av saken etter EMK artikkel 6 og kommet til at retten til kontradiksjon ikke er krenket. De relevante kriterier er vurdert. Det er da ikke avgjørende at lagmannsretten ikke eksplisitt viser til ordene brukt i EMDs dom i *A.S. mot Finland*. Lagmannsretten har overholdt plikten etter straffeprosessloven § 294 til å våke over sakens opplysning. Det er riktig lovanvendelse å subsumere forholdet under straffeloven § 291. Chat mellom A og fornærmede er vurdert, og domsgrunnene er ikke mangelfulle.
- (18) *Påtalemyndigheten* slutter seg til lagmannsrettens vurdering av straffenivået. Anken over reaksjonsfastsettelsen kan heller klart ikke føre frem.

- (19) Det er lagt ned påstand om at anken nektes fremmet.
- (20) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A ble frifunnet i tingretten for tiltalen post Ia, II, III, IV, Va og VI. Han har dermed ankerett for disse forholdene, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Dette innebærer at han også har ankerett over straffutmålingen. Anketillatelse kan da bare nektes dersom utvalget finner det «klart» at anken ikke vil føre frem. En eventuell beslutning om ikke å tillate anken fremmet skal være begrunnet, jf. straffeprosessloven § 323 andre ledd andre punktum.
- (21) Ankeutvalget ser først på anken over saksbehandlingen og lovanvendelsen.
- (22) *Tiltalens post Ia, Va, IV og II*
- (23) Anken over domfellelse for disse postene gjelder mangelfulle domsgrunner og bruk av feil beviskrav. Det anføres også at lagmannsretten i for stor grad har sett postene i sammenheng.
- (24) I HR-2019-992-U avsnitt 12 og 13 er det redegjort for kravene til begrunnelse:

«Straffeprosessloven § 40 oppstiller kravene til begrunnelsen i saker som har vært behandlet med meddomsrett. I første ledd stilles det krav til redegjørelse for bevisresultatet. Når siktede domfelles, skal 'domsgrunnene for skyldspørsmålets vedkommende bestemt og uttømmende angi det saksforhold retten har funnet bevist som grunnlag for dommen'. Det ligger i dette at en fellende dom må redegjøre for alle de faktiske omstendighetene som er nødvendig for å kunne domfelle.

Hva gjelder begrunnelsen for bevisvurderingen skal retten 'angi hovedpunktene' i denne, jf. straffeprosessloven § 40 femte ledd [nå fjerde ledd]. Av høyesterettspraksis følger at det må være redegjort for bevisvurderingen slik at bevisresultatet på de sentrale punktene ikke blir stående uforklart. Ankeutvalget viser til Rt-2011-172 avsnitt 29:

'Hvilke beviser domfellelsen bygger på, vil ofte fremgå av sammenhengen, men ikke alltid. For saker som har vært behandlet for ordinær meddomsrett, bestemmer straffeprosessloven § 40 femte ledd at domsgrunnene ikke bare skal inneholde en beskrivelse av hva som er funnet bevist, men at dommen også skal 'angi hovedpunktene i rettens bevisvurdering', dvs. hvorfor et bestemt bevisresultat legges til grunn. Det som først og fremst kreves, er at det blir redegjort for de springende – dvs. sentrale – punkter ved bevisvurderingen, og kort angitt hva som har vært avgjørende, se Rt-2009-750 avsnitt 75 og Høyesteretts dom 6. januar 2011 [HR-2011-31-A] avsnitt 11. ... Samtidig er det imidlertid presisert at den omstendighet at det ikke er gitt en tilstrekkelig begrunnelse for bevisvurderingen, sjelden vil være opphevelsesgrunn. For at en mangelfull begrunnelse av bevisvurderingen skal føre til opphevelse, må sentrale punkter i denne bli stående uforklart, se Rt-2009-1439 avsnitt 27 og Rt-2009-1526 avsnitt 35-37'.»

- (25) Det er ikke et krav at alle omstendigheter må være kommentert, men tilstrekkelig at det redegjøres for sentrale punkter i bevisvurderingen og at det kort angis hva som har vært avgjørende, jf. Rt-2011-172 avsnitt 29.
- (26) Når det gjelder anførslene knyttet til lagmannsrettens vurdering av fornærmedes troverdighet under *post Ia og Va*, viser utvalget til lagmannsrettens dom side 17. Om fornærmedes troverdighet har lagmannsretten der uttalt:

«Lagmannsretten oppfatter Bs forklaring som troverdig. Hun har forklart seg konkret og konsistent om hendelsene og hvordan tiltalte lærte henne opp seksuelt. Hennes forklaring understøttes også på flere punkter av andre bevis.»

- (27) Det er anført at det er en mangel ved domsgrunnene at det mangler en vurdering av fornærmedes forklaring om når hun flyttet fra ---- i X. Ankeutvalget er ikke enig i det, jf. det som fremgår ovenfor om at det er tilstrekkelig at det redegjøres for sentrale punkter i bevisvurderingen. Lagmannsretten har gitt en utførlig begrunnelse som i hovedsak er basert på fornærmedes forklaring. Fornærmedes forklaring er vurdert som troverdig av lagmannsretten, og det er gitt en redegjørelse for bevis som støtter opp under forklaringen. Det fremgår av lagmannsrettens dom at både tiltalte og fornærmede i lagmannsretten forklarte seg om at deres kontakt hovedsakelig foregikk i tidsperioden 2010 til 2011, og at kontakten etter dette var mer sporadisk. Dette må igjen sammenholdes med fornærmedes forklaring, som lagmannsretten legger til grunn, om at den seksuelle kontakten begynte på det andre eller tredje møtet og at møtene med A fant sted både før og etter han ble operert i september 2011, men før hun flyttet til Y i mai 2012.
- (28) Det er ikke noe å utsette på lagmannsrettens domsgrunner for de nevnte postene. Det fremgår tilstrekkelig klart hva domfellelsen bygger på, og det er ingen sentrale punkter i bevisvurderingen som står uforklart.
- (29) Når det gjelder anførselen om at lagmannsretten ved sin vurdering av fornærmedes forklaring under post Ia og Va har vektlagt «en rekke forhold som ikke er bevist utover enhver rimelig tvil», bemerkes at beviskravet gjelder det samlede bevisresultat. Det er ikke noe krav om at hvert enkelt bevis må være bevist utover enhver rimelig tvil. Det fremgår uttrykkelig på side 19 i lagmannsrettens dom at lagmannsretten «finner det bevist ut over enhver rimelig tvil» at tiltalte har hatt seksuell omgang med B i perioden etter 4. august 2010 og frem til 28. mars 2011 da hun fylte 14 år. Videre fremgår det at lagmannsretten har «funnet det bevist ut over enhver rimelig tvil» at tiltalte har hatt seksuell omgang med B i tidsrommet fra 28. mars 2011 og frem til senhøstes 2011, og senest da hun ifølge Folkeregisteret flyttet fra moren sin 21. mars 2012. Riktig beviskrav er benyttet.
- (30) Når det gjelder *post IV*, har tiltalte gjort gjeldende at det ikke er mulig å utlede av domsgrunnene hvordan lagmannsretten har vurdert hans forklaring knyttet til at han ble operert høsten 2011 og hans evne til seksuell aktivitet i etterkant.
- (31) *Post IV* er drøftet på side 23 flg. i lagmannsrettens dom. Som det fremgår der, forklarte både tiltalte og C at de hadde et seksuelt forhold da fornærmede gikk i første klasse på videregående skole og bodde i Z, som hun flyttet til i juni 2012. Begge forklarte at de møttes hjemme hos tiltalte og hadde sex når de var sammen. A har ikke bestridt at de hadde sex den aktuelle kvelden. As evne til seksuell aktivitet i etterkant av operasjonen kan på denne bakgrunn vanskelig sies å være et springende punkt i bevisvurderingen som lagmannsretten burde ha kommentert. Også for denne posten fremgår det tilstrekkelig klart hva domfellelsen bygger på, og det er ingen sentrale punkter i bevisvurderingen som står uforklart.
- (32) Lagmannsretten har på side 25 uttalt at den «finner det bevist ut over enhver rimelig tvil at tiltalte var klar over at C sov og derfor var ute av stand til å motsette seg samleiet». Det stemmer derfor ikke at dommen ikke inneholder noen vurdering av As forsett.
- (33) Utvalget kan heller ikke se at lagmannsretten pålegger tiltalte en bevisføringsplikt, slik det anføres. Lagmannsrettens uttalelse på side 25 må forstås som en konstatering av at tiltalte

faktisk ikke har forklart seg om forhold som kan kaste lys over vurderingen av forsettet, ettersom han benekter at samleiet har funnet sted. Vurderingen om at A handlet forsettlig bygger på Cs forklaring om hva som fant sted den aktuelle natten. Han kom inn til fornærmede flere timer etter at fornærmede hadde lagt seg til å sove. Utvalget kan ikke se at hennes uttalelse om at hun «antok at han skjønnte at [hun] sov da han starta» kan tolkes som noen form for usikkerhet fra fornærmedes side som skulle føre til noen tvil knyttet til lagmannsrettens forsettsvurdering.

- (34) Når det gjelder *post II*, har lagmannsretten vurdert fornærmedes forklaring som troverdig, og at hun ikke er styrt av avhørers måte å stille spørsmål på. Lagmannsretten har lagt til grunn at fornærmede ikke har latt seg lede av avhører til å forklare seg på en måte som ikke er dekkende for det hun har opplevd. Det fremgår at lagmannsretten «finder det bevist ut over enhver rimelig tvil» at tiltalte fikk fornærmede til å ha seksuell omgang med seg selv i form av fingring, og at han fikk henne til å ha samleie med seg selv ved å føre gjenstander inn i skjeden.
- (35) Utvalget kan ikke se at det hefter feil ved lagmannsrettens domsgrunner, eller at det er benyttet feil beviskrav.
- (36) For alle postene nevnt ovenfor, er det også anført at lagmannsretten ikke har foretatt en tilstrekkelig individualisert vurdering av den enkelte tiltalepost, og at lagmannsretten i for stor grad har sett alle postene i sammenheng. Dette kan ikke føre frem. Postene gjelder seksualovergrep i til dels samme tidsrom. At det ses hen til vurderinger gjort under andre poster, eksempelvis ved vurderingen av As evne til å ha samleie etter operasjonen høsten 2011, er da ikke en feil verken ved saksbehandlingen eller lovanvendelsen.
- (37) *Tiltalens post III og VI*
- (38) For post III og VI, fornærmede E, er det for det første gjort gjeldende at det ikke var adgang til å anvende det tilrettelagte avhøret av henne, og at lagmannsretten ved å gjøre dette krenket tiltaltes rett til kontradiksjon etter EMK artikkel 6.
- (39) E forklarte seg ved tilrettelagt avhør 16. august 2016. As forsvarer for tingretten fremsatte begjæring om supplerende avhør av fornærmede, men begjæringen ble trukket tilbake ved brev fra forsvareren 2. januar 2017. A gjør gjeldende at lagmannsrettens bevisbedømmelse er feil når det legges til grunn at frafallserklæringen 2. januar 2017 ble gitt i samråd med tiltalte.
- (40) Lagmannsretten har på side 41 i dommen gjengitt tiltaltes protokollerte forklaring for lagmannsretten og deretter gjort en vurdering av om frafallet var klarert med tiltalte:

«Lagmannsretten legger ikke særlig vekt på tiltaltes forklaring om dette. For det første gir han uttrykk for atskillig usikkerhet. Tiltalte svarte opprinnelig at han ikke husket noe om dette. Først etter flere spørsmål fra forsvarers side, av til dels ledende karakter, uttrykte tiltalte at han var 'nesten sikker på at vi ikke drøftet dette'. Det knytter seg derfor betydelig usikkerhet til tiltaltes forklaring i lagmannsretten, som dessuten er gitt over tre år etter at avkallet ble gitt skriftlig av hans forsvarer. Lagmannsretten kan på denne bakgrunn ikke se at tiltaltes forklaring gir grunn til å tvile på at avkallet ble gitt utvetydig og i samråd med klienten. Lagmannsretten peker videre på at selve avkallserklæringen har en slik karakter – sett på bakgrunn av at tiltalte og dennes forsvarer opprinnelig anmodet om supplerende avhør – at det bevismessig klart har formodningen mot seg at forsvareren ikke klarerte avkallet med klienten. Dernest gir avkallserklæringen i seg selv i hvert fall indirekte uttrykk for at forsvarer har samrødd seg med klienten, jf. blant annet at det er gjengitt hva siktede

selv har antatt som mulig bakgrunn for fornærmedes anmeldelse av ham. For det tredje er det intet i det nære tidsforløp etter avkallet, under saksforberedelsen til tingrettsbehandlingen, under hovedforhandlingen i tingretten eller inn mot behandlingen i lagmannsretten som underbygger eller indikerer at tiltalte ikke fullt ut har vært innforstått med at det ble gitt avkall på supplerende avhør av fornærmede. Samlet sett kan ikke lagmannsretten se at det bevismessig er grunnlag for å reise noen tvil om at avkallserklæringen ble gitt i samråd med klienten.»

- (41) Utvalget kan ikke se at noe av det som er anført tilsier at det hefter feil ved lagmannsrettens vurdering av om avkallet var klarert med tiltalte.
- (42) A anfører videre at lagmannsrettens lovanvendelse er feil og at det hefter mangler ved vurderingen av avkallet. Det er vist til at lagmannsretten verken behandler eller nevner at avkallet må være «attended by minimum safeguards» og om avkallet er «counter to any important public interest», jf. EMDs dom 28. september 2010 i *A.S. mot Finland* avsnitt 70. A anfører også at lagmannsretten ikke har gjort noen vurdering av om han kunne overskue konsekvensen av avkallet.
- (43) Lagmannsretten har gitt en grundig redegjørelse for regelverket knyttet til tiltaltes rett til kontradiksjon, herunder forholdet til EMK artikkel 6. Under henvisning til EMDs dom 19. desember 2013 *Rosin mot Estland* avsnitt 52–53 og Prop. 112 L (2014–2015) side 64, er det tatt utgangspunkt i at siktedes rett til kontradiksjon i seksuallovbruddsaker mot mindreårige er ivaretatt når han har hatt mulighet til å stille spørsmål til vitnet, enten når det tilrettelagte avhøret foretas eller senere. Lagmannsrettens vurdering er oppsummert nederst på side 42:
- «Ut fra en totalvurdering etter EMK art. 6 har lagmannsretten kommet til at tiltaltes rett til kontradiksjon ikke er krenket. Kjernen er her at tiltalte har fått muligheten til å stille spørsmål til fornærmede, og ved det har blitt gitt ‘an adequate and proper opportunity to challenge and question a witness against him, either when the witness makes his statement or at a later stage’, jf. rettssetningen fra en rekke EMD-avgjørelser. Tiltalte har utvetydig gitt avkall på supplerende avhør ved avkallserklæringen 2. januar 2017, jf. S.N. mot Sverige (EMD-1996-34209). Tiltalte har videre hatt anledning, gjennom sin forsvarer, til å begjære supplerende avhør på et senere tidspunkt, jf. også straffeprosessloven § 239 c fjerde ledd.»**
- (44) Selv om lagmannsretten ikke direkte har gjengitt og anvendt vurderingstemaene i EMDs dom i *A.S. mot Finland* viser lagmannsrettens drøftelse at de nødvendige momenter er vurdert. Det hefter ikke feil ved lagmannsrettens lovanvendelse på dette punkt. Avkallet ble gitt skriftlig og i samråd med advokat, og tiltalte hadde anledning til å inngi nye begjæringer om ytterligere avhør. Det må da være ganske klart at avkallet ikke er i strid med allmenne interesser, og at det er avgitt på en tilstrekkelig betryggende måte.
- (45) Det er heller ikke holdepunkter for at saken ikke var tilstrekkelig opplyst på dette punkt, og at lagmannsretten skulle ha bedt om ytterligere avhør av fornærmede på eget initiativ, jf. straffeprosessloven § 294 og EMK artikkel 6. Lagmannsretten har lagt til grunn fornærmedes forklaring, som beskrives som overbevisende, og påpeker at denne støttes av flere andre beviser.
- (46) A har for det andre gjort gjeldende at det er feil lovanvendelse å subsumere det som fant sted 7. mai 2016 under straffeloven 2005 § 291, fordi den seksuelle omgang ikke ble skaffet ved «vold eller truende atferd».
- (47) Lagmannsretten har uttalt følgende om dette:

«I tillegg til at lagmannsretten har funnet det bevist ut over enhver rimelig tvil at tiltalte hadde samleie med E ved Æ 7. mai 2016, har lagmannsretten funnet det bevist ut over enhver rimelig tvil at tiltalte oppnådde den seksuelle omgangen ved bruk av vold. Lagmannsretten legger også her til grunn Es forklaring om at han holdt armene hennes bak på ryggen, og at hun ikke klarte å røre seg fordi hun var så redd. Lagmannsretten kan ikke se at det har noen betydning at tiltalte holdt armene hennes med høyre hånd samtidig som han er venstrehendt. For å gjennomføre overgrepet var det nødvendig å bruke begge hender, blant annet for å ta av henne trusa. Om voldsbruken forklarte E i det tilrettelagte avhøret at ‘jeg hadde sikkert greid å komme meg ut hvis jeg prøvde skikkelig hardt. Men det klarte jeg ikke så.’

Ved vurderingen av voldsbruken legger lagmannsretten vekt på at E var 14 år og 3 måneder gammel, mens tiltalte var 31 år gammel. Hennes unge alder og det ulike styrkeforholdet mellom dem, innebærer at det kreves mindre styrke i overgrepet for at den seksuelle omgangen skal anses oppnådd ved vold, jf. Rt-1989-979. Etter lagmannsrettens syn er tiltaltes voldsbruk tilstrekkelig til at handlingen rammes av straffeloven 2005 § 291.»

- (48) Ankeutvalget bemerker at «vold» omfatter enhver maktanvendelse mot fornærmedes legeme som utføres med det forsett å overvinne en motstand. Det er uten betydning om fornærmede settes ut av stand til å forsvare seg eller hensikten gjennomføres til tross for motstanden, jf. Magnus Matningsdal, Norsk Lovkommentar, straffeloven § 291 note 1853, Rettsdata, revidert 1. juli 2019, med videre henvisning til rettspraksis. Ut fra lagmannsrettens bevisresultat omfattes forholdet utvilsomt at straffeloven § 291. Lagmannsrettens lovanvendelse er ikke feil.
- (49) A anfører endelig at domsgrunnene under disse tiltalepostene er mangelfulle. Det gjøres gjeldende at det foreligger chatting mellom tiltalte og fornærmede med bevismateriale av frifinnende art.
- (50) Lagmannsretten har vurdert den aktuelle chatten på side 45 i dommen, og har sett «bort fra at det er E tiltalte snakker med i denne delen av skypelaggen».
- (51) Denne delen av anken er i realiteten et angrep på lagmannsrettens bevisbedømmelse som Høyesterett ikke kan gå inn i. Domsgrunnene er ikke mangelfulle.
- (52) På denne bakgrunn er utvalget kommet til at anken over saksbehandlingen og lovanvendelsen klart ikke kan føre frem.
- (53) Utvalget går så over til å vurdere anken over reaksjonsfastsettelsen. Spørsmålet om anken klart ikke vil føre frem, skal vurderes ut fra om det er et åpenbart misforhold mellom den utmålte straff og de straffbare handlingene, jf. HR-2016-2000-U avsnitt 24 med henvisning til HR-2016-1151-U avsnitt 17.
- (54) Lagmannsretten oppsummerte de straffbare forholdene slik:

«Lagmannsretten skal fastsette straff for tre tilfeller av seksuell omgang med barn under 14 år, en grov voldtekt (nettvoldtekt) av barn under 14 år, en voldtekt til samleie med barn under 16 år, en sovevoldtekt til samleie, fem tilfeller av seksuell omgang med barn under 16 år, en seksuell handling med barn under 16 år under særdeles skjerpene omstendigheter, produksjon og besittelse av overgrepssbilder og –filmer eller bilder som seksualiserer barn under 18 år samt 51 tilfeller av seksuelt krenkende atferd overfor barn under 16 år.»

- (55) Ved fastsettelsen av den alternative fengselsstraffen anga lagmannsretten straffnivået for de mest alvorlige lovbruddene. For de mindre alvorlige anga den et samlet straffnivå. Etter det anvendte retten straffskjerpelsesprinsippet i straffeloven 1902 § 62 og straffeloven 2005 § 79 bokstav a, og anga en samlet straff.
- (56) A gjør gjeldende at lagmannsretten har tatt utgangspunkt i et for høyt straffnivå, både for de enkelte tiltalepostene og den samlede straffen. Det er særlig fremholdt at angitt straffnivå for post II, III og VI er for høyt.
- (57) Post II gjelder grov voldtekt av barn under 14 år, jf. straffeloven 2005 § 299, § 300 bokstav c og § 301 første og andre ledd bokstav d. A er funnet skyldig i å få fornærmede til å ha seksuell omgang med seg selv i form av fingring, jf. straffeloven 2005 § 299 bokstav b, å ha fått henne til å ha samleie med seg selv ved å føre gjenstander inn i skjeden, jf. straffeloven 2005 § 300 bokstav c, og å ha fått henne til å utføre disse handlingene og sende bilder av dem til A cirka 10 ganger, jf. straffeloven 2005 § 301 andre ledd bokstav d. A visste at fornærmede var under 14 år og at han fikk henne til å utføre slike handlinger.
- (58) Lagmannsretten har lagt til grunn at minstestrafen er tre år, og at strafferammen økes fra 15 til 21 år når det har skjedd gjentatte overgrep, jf. straffeloven § 301 andre ledd bokstav d. Fra rettspraksis har lagmannsretten trukket frem HR-2019-721-A, der Høyesterett i avsnitt 37 har lagt til grunn at «voldtekt som går ut på å tvinge fornærmede til å utføre handlinger med seg selv, i utgangspunktet skal straffes like strengt som andre former for voldtekt, se HR-2017-1282-A avsnitt 17 med videre henvisninger til forarbeidene». Om betydningen av kontakten mellom gjerningsmann og fornærmede utelukkende er over internett, er det vist til HR-2017-1282-A avsnitt 23, der det er lagt til grunn at slike overgrep kan oppleves svært alvorlig og ha alvorlige skadevirkninger. I skjerpene retning har lagmannsretten lagt vekt på at fornærmede var sårbar og at A var klar over at hun hadde det vanskelig. Det er også vist til som skjerpene at A fikk fornærmede til å ta bilder av handlingene og sende dem til ham. Lagmannsretten har lagt til grunn at passende straff ligger på rundt fire år og seks måneder.
- (59) A har anført at det ikke er grunnlag for å fastsette en så høy straff for post II. Han har særlig vist til at det ikke er funnet bilder av de påståtte handlingene hos tiltalte, og at det ikke er lagt til grunn at tiltalte har spredt eller truet med å spre bildene til andre.
- (60) Dette kan ikke føre fram. Det er gitt en grundig redegjørelse for de vurderinger som er gjort og utgangspunktet som er tatt. Som det fremgår av Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) side 249, skal minstestrafen bare anvendes i de minst alvorlige sakene. Normalstraffnivået i saker der minstestrafen kommer til anvendelse, bør være rundt fire år. Der det foreligger skjerpene omstendigheter, skal straffen være høyere enn dette. I dette tilfellet dreier det seg om gjentatte overgrep og det foreligger skjerpene omstendigheter. At det ikke er funnet bilder, og at det ikke er lagt til grunn at A har spredt eller truet med å spre bildene, endrer ikke dette. Lagmannsretten har ikke lagt til grunn for høyt straffnivå for post II.
- (61) Post III og VI gjelder voldtekt og seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år, jf. straffeloven 2005 § 291 og § 302 første punktum. A er funnet skyldig i voldtekt til samleie av fornærmede E, som var 14 år på handlingstidspunktet.
- (62) Lagmannsretten har vist til at strafferammen for voldtekt er ti år, og at minstestrafen er tre år. Det følger videre av Prop. 97 L (2009-2010) punkt 5.4.2.3 at straffnivået for voldtekt, når den seksuelle omgang var samleie, i normaltillfellene ikke bør være under fire år.

Lagmannsretten har påpekt at fornærmede bare var 14 år da voldtekten fant sted, og at det er skjerpende at voldtekten utgjør et tillitsbrudd. Det er lagt til grunn at passende straff for forholdet er fengsel i fem år.

- (63) Utvalget vil peke på at det ikke skal tillegges vekt i formildende retning at voldsbruken var beskjedent. Sett hen til normalstraffen for voldtekt og de skjerpende omstendigheter lagmannsretten har trukket fram, kan utvalget ikke se at det er noe åpenbart misforhold mellom den utmålte straffen og den straffbare handlingen.
- (64) Ved den samlede straffutmålingen har lagmannsretten innledningsvis uttalt følgende:
- «Ved den samlede fastsettelsen av straffen legger lagmannsretten vekt på at de straffbare forholdene har pågått sammenhengende i en periode på seks år og har nær sammenheng med hverandre. Samtlige forhold springer ut av tiltaltes kyniske bruk av unge jenter for å dekke egne seksuelle behov. De fornærmede var i all hovedsak i tidlig pubertet og uten seksuell erfaring. Selv var han i alderen rundt 26 til 31 år da han begikk de straffbare handlingene. De fornærmede var gjennomgående sårbare i den aktuelle perioden og hadde problemer med familie eller med venner. De trengte bekreftelse og kontakt som styrket selvfølelsen deres. Dette skjønte tiltalte, og han utnyttet deres behov på en innsmygende og manipulerende måte.»**
- (65) Det er videre påpekt at A tidligere er dømt for lignende forhold.
- (66) Av sammenlignbare saker har lagmannsretten nevnt HR-2017-1282-A og HR-2019-721-A. Det er lagt til grunn at førstnevnte sak, der Høyesterett tok utgangspunkt i en straff av fengsel i 13-14 år før tilståelsesfradrag, samlet sett er noe mindre alvorlig enn vår sak, blant annet fordi overgrepene omfatter langt færre fornærmede og fordi det ikke forelå gjentakelse. Dommen fra 2019 gjaldt seksuelle overgrep mot 49 mindreårige jenter over internett, og det ble tatt utgangspunkt i en straff av fengsel i 15-16 år før det ble sett hen til tilståelsesfradrag og tidsbruk. Lagmannsretten har lagt til grunn at dommen fra 2019 samlet sett gjelder noe mer alvorlige forhold på grunn av langt flere fornærmede og fordi tiltalte tok mange og omfattende opptak av overgrepene.
- (67) Lagmannsretten fant ikke formildende omstendigheter av betydning og la til grunn at den alternative fengselsstraffen er 15 år, jf. straffeloven § 77 bokstav g, h og k.
- (68) A har vist til at saken i HR-2011-2403-A er mer alvorlig, og at en straff på fengsel i 15 år ble vurdert som riktig i avsnitt 89 (gjelder tiltalte N01 og N02). Det fremgår av dommen at saken gjaldt seksuelle overgrep mot barn i en treårsperiode fra 2004 til 2007. Straffen for seksuelle overgrep mot barn er blitt betydelig skjerpet etter dette, se HR-2017-751-A avsnitt 29 og 31, og saken kan da ikke gi nevneverdig veiledning for straffenivået, især ikke når det foreligger nyere avgjørelser på området.
- (69) Straffskjerpelsesprinsippet er hensyntatt. Sett hen til de skjerpende omstendigheter og Høyesteretts avgjørelser nevnt ovenfor, kan utvalget ikke se at det er et åpenbart misforhold mellom den utmålte alternative straffen og de straffbare handlingene, jf. straffeprosessloven § 344.
- (70) Utvalget går så over til å vurdere anken over at lagmannsretten dømte A til forvaring.
- (71) I anken er det gjort gjeldende at As behandlingsutsikter ikke er tilstrekkelig vektlagt i vurderingen av om det er en nærliggende fare for at han på nytt vil begå et alvorlig

seksuallovbrudd. Det samme gjelder betydningen av at han i alle tilfeller skal sone en lang fengselsstraff.

- (72) Etter en nærmere redegjørelse for vilkårene for forvaring og de sakkyndiges erklæringer og forklaringer, har lagmannsretten gjort følgende vurdering av om det er en «nærliggende fare» for gjentakelse av alvorlige seksuallovbrudd:

«Basert på det som har framkommet under ankeforhandlingen er lagmannsretten enig med de sakkyndige i at tiltalte har opptrådt svært manipulerende, at han er ansvarsfraskrivende og egosentrisk. Tiltalte har tidvis under ankeforhandlingen uttalt at det er han som voksen som må ta ansvar for de handlingene han har erkjent, men lagmannsretten oppfatter det som usikkert hva han egentlig mener med denne ansvarserkjennelsen og hvor dypt den stikker. Tiltalte har også gjennom sine handlinger vist at han er villig til å gå svært langt for å dekke egne seksuelle behov uten å se, eller ta hensyn til de fornærmede. Hans kontakt med, og overgrep på, jenter stort sett i tidlig pubertet fylte fra kort tid etter løslatelsen fra soning av dommen fra 2008 og fram til pågripelsen i 2016 en stor del av hans tid og tilværelse. Lagmannsretten er på denne bakgrunn enig med de sakkyndige i at risikoen for framtidige seksuallovbrudd er høy.»

- (73) Lagmannsretten har også kommet til at vilkårene for å anvende forvaring overfor tiltalte er oppfylt til tross for den lange alternative fengselsstraffen. Ved denne vurderingen er det særlig lagt vekt på følgende:

«Tiltaltes soning av dommen fra 2008 for seksuell omgang med barn under 14 år hindret ham ikke i å begå nye seksuelle overgrep kort tid etter utløpet av prøvetiden. Heller ikke domfellelsen i 2013 for seksuelt krenkende atferd overfor barn under 16 år fikk ham til å avstå fra slike handlinger. Lagmannsretten legger særlig vekt på at tiltalte nå dømmes for svært omfattende og grove overgrep mot sårbare unge jenter over en seksårs periode. Overgrepene har, sett i sammenheng med de tidligere domfellelsene, blitt grovere. Han har også opptrådt systematisk og svært manipulerende over lang tid. I tillegg har aktiviteten hans på nettet mot unge jenter vært eskalerende helt opp til pågripelsen.

Lagmannsretten har ikke funnet det nødvendig å ta stilling til om tiltalte er pedofil eller ikke. Det er tilstrekkelig å konstatere at tiltaltes selektive preferanse og interesse for jenter i tidlig pubertet, og helst uten seksuell erfaring, har vært vedvarende og intens i mange år. Lagmannsretten har likevel merket seg at tiltalte også har forklart seg om seksuell kontakt med én voksen kvinne for en del år tilbake og enkelte noe eldre jenter. Å endre tiltaltes manglende sperrer mot å begå seksuelle overgrep mot så mange og så unge jenter forutsetter etter lagmannsrettens syn at han virkelig har et ønske om å forandre seg, og at han har utholdenhet til å gjennomføre det behandlingsopplegget som må til. Han må også klare å ikke utnytte muligheten til å etablere kontakt med nye ofre gjennom internett. Lagmannsretten håper at tiltalte har, eller får, den motivasjonen og innsatsviljen som skal til – han har selv gitt uttrykk for at hans motivasjon er større nå enn under tingrettens behandling. Lagmannsretten oppfatter imidlertid ikke at tiltaltes erkjennelse av de problemene han står overfor samsvarer med de reelle utfordringene han har, jf. de sakkyndiges vurderinger.»

- (74) Lagmannsretten kom til at en tidsbestemt fengselsstraff ikke var tilstrekkelig av hensyn til samfunnsvernet.
- (75) De sakkyndiges vurderinger av om A kan behandles, og hans utsikter til bedring gjennom behandling, er gjengitt på side 59–60 i lagmannsrettens dom. Lagmannsretten har altså vurdert dette.
- (76) Det er i anken vist til HR-2011-2403-A, som gjaldt grove seksuallovbrudd. Førstvoterende la for N01 til grunn at det var så usikkert om det av hensyn til samfunnsvernet var behov for å

idømme forvaring at den reaksjonen ikke burde benyttes (avsnitt 123). Det ble lagt vekt på den lange alternative fengselsstraffen, men også på at N01 ved avsluttet soning av fengsel ville være 78 år gammel. For N02 ble det vektlagt at hennes forhold hadde sammenheng med at N01 flyttet inn til henne (avsnitt 131). Slike forhold gjør seg ikke gjeldende i saken her.

- (77) Ankeutvalget kan ikke se at det er grunnlag for å fravike lagmannsrettens vurdering av behovet for forvaring.
- (78) Når det gjelder tidsrammen og minstetid for forvaringen, har lagmannsretten uttalt følgende:

«Etter straffeloven 2005 § 43 skal retten fastsette ‘en tidsramme som vanligvis ikke bør overstige 15 år, og som ikke kan overstige 21 år’. I rettspraksis har man i normaltilfellene satt tidsrammen lik den alternative fengselsstraffen, jf. HR-2013-1382-A avsnitt 26, og det er etter lagmannsrettens syn også riktig i denne saken. Lagmannsretten setter derfor tidsrammen til 15 år.

Det bør også settes en minstetid, jf. straffeloven 2005 § 40 tredje ledd. Minstetiden innebærer at den domfelte ikke kan prøveløslates etter straffeloven 2005 § 44 før minstetiden er utløpt. I praksis settes minstetiden med utgangspunkt i et anslag over når prøveløslatelse etter en fengselsstraff ville kunne skjedd, det vil si ca. 2/3 av alternativ fengselsstraff. Lagmannsretten setter etter dette minstetiden til ti år.»

- (79) Både tidsrammen og minstetiden er fastsatt i samsvar med rettspraksis.
- (80) Etter dette kan anken klart ikke føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Anken gjelder heller ikke spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, og det er ikke av andre grunner særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd første og andre punktum. Anken nektes derfor fremmet.
- (81) Når anken over straffekravet nektes fremmet, skal det ikke tas stilling til begjæringen om ny behandling av det sivile kravet, jf. forutsetningsvis straffeprosessloven § 434 sjuende ledd
- (82) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Anken over straffekravet nektes fremmet.

Espen Bergh
(sign.)

Hilde Indreberg
(sign.)

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)